

ارزیابی چالش‌های جذب گردشگری رویداد با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی: روستای سیف‌آباد از توابع شهرستان کوه‌رنگ)

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۵/۱۸

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۵/۳۰

کد مقاله: ۸۶۸۴۴

جواد دیوانداری^{۱*}، فرانک ایل بیگی پور^۲

چکیده

ارزش: گردشگری رویداد یکی از جدیدترین گونه‌های گردشگری است که به سرعت در سراسر جهان در حال گسترش است. از جمله این موارد می‌توان به برگزاری جشنواره‌های کوچ و جشنواره محصولات تولیدی روستاها اشاره داشت. هدف: روستای سیف‌آباد با قابلیت بهره‌گیری از منابع طبیعی و جاذبه‌های گردشگری عشایری و روستایی و نیز باغات گردو مکان مناسبی برای جذب گردشگری رویداد می‌باشد. وجود این جاذبه‌ها باعث شده تا نیاز و ضرورت بررسی حضور گردشگر در روستا و حفظ سبک زندگی کوچ‌نشینی و حمایت از باغداری مبتنی بر گردشگری رویدادها احساس شود. پرسشی که مطرح می‌شود این است که چگونه می‌توان براساس رویدادهای منطقه در جذب گردشگر اقدام نمود؟ روش‌شناسی: با انجام پیمایش‌های میدانی، و بهره‌گیری از مدل SWOT سعی گردیده پیشنهادها و راهبردهای مناسب در زمینه توسعه گردشگری رویداد در این منطقه ارائه گردد. یافته‌ها: یافته‌ها مبین آن است که ارائه جاذبه‌های سنتی و پیرامونی و رویدادهای روستا، در جذب گردشگر موثر است. نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که روستای سیف‌آباد به دلیل دارا بودن رویدادی همچون کوچ عشایر و آداب و رسوم آن‌ها و نیز تولید گردو، ظرفیت فراوانی برای برگزاری جشنواره کوچ عشایر و رویدادهای زندگی آن‌ها و جشنواره گردو و محصولات تولیدی دارا می‌باشد.

واژگان کلیدی: قابلیت‌های گردشگری، گردشگری رویداد، توسعه گردشگری، ارزیابی بر اساس مدل SWOT، روستای سیف‌آباد کوه‌رنگ

۱- استادیار گروه معماری دانشگاه کاشان (نویسنده مسئول)؛ j.divandari@gmail.com

۲- فارغ التحصیل کارشناسی ارشد دانشگاه فیض کاشان

روستاها دارای جاذبه‌های ارزشمند گردشگری هستند که مورد غفلت قرار گرفته‌اند در این راستا گردشگری رویداد یکی از راه کارهای جدید در توسعه گردشگری است و رویدادهایی همچون جشنواره کوچ عشایر و رویدادهای فرهنگی در روستاها می‌تواند توجه گردشگران زیادی را به این مناطق جلب کند. از نظر گردشگری، رویدادها به عنوان جاذبه، کاتالیزور، رونق‌دهنده، بازارپای مکان و ایجاد کننده تصویر ذهنی ارزش بالایی دارند و می‌توان آن‌ها را بخشی از گردشگری جایگزین دانست که با کمک حفاظت از محیط طبیعی و فرهنگی شکنده در توسعه پایدار سهیم‌اند (میرزایی، رضایی، ۱۳۹۵، ۱۴۰). ریدر و براون (۲۰۰۵) اظهار میدارند که کاهش صنایع سنتی روستا از قبیل کشاورزی، معدن و جنگلداری در طول سه دهه گذشته باعث گردیده، جوامع روستایی به دنبال جستجوی جایگزین‌هایی برای تقویت پایه و بستر اقتصادی خودشان باشند (سجادی، احمدی، ۱۳۹۲، ۱۵۶). در این راستا گردشگری روستایی باعث شکوفایی و رونق اقتصاد و ایجاد تنوع در شغل‌های تجاری و صنعتی، افزایش درآمد و تحول توسعه اقتصادی جوامع روستایی می‌شود (رحیمی، ۳۹۶، ۴۶). روستای سیف‌آباد از لحاظ تقسیمات سیاسی جز دهستان دوآب از توابع بخش دوآب صمصامی شهرستان کوهرنگ می‌باشد. این منطقه از دیرباز جایگاه عشایر بختیاری و یکی از مناطق بیلاقی آنان است که با کوچ به این منطقه رویداد بزرگی را رقم می‌زنند، همچنین این منطقه به دلیل وجود پتانسیل‌های گردشگری متعدد مانند کوه، رودخانه، چشمه، دشت لاله و غیره موقعیت مناسبی برای جذب گردشگر دارد. سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود این است که نقاط قوت و ضعف روستای سیف‌آباد در چه زمینه‌هایی است و آیا این منطقه قابلیت تبدیل شدن به منطقه گردشگری را دارد؟ این پژوهش سعی دارد ضمن معرفی جاذبه‌های گردشگری رویداد با استفاده از مدل SWOT موانع و چالش‌های گردشگری رویداد در روستای سیف‌آباد را مشخص نموده و پیشنهادها و راهبردهای مناسب را در زمینه توسعه گردشگری در این منطقه ارائه نماید. با توجه به اینکه حدود ۲۷ درصد جمعیت ایران طبق سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ در مناطق روستایی زندگی می‌کنند، کشاورزی به تنهایی نمی‌تواند اشتغال و درآمد کافی را برای جمعیت روستایی فراهم سازد، و گسترش گردشگری می‌تواند راهبردی جدید در زمینه توسعه روستایی در ایران باشد. از جمله اهداف اصلی برنامه گردشگری فراهم آوردن منابع اقتصادی مستقیم ناشی از اشتغال و درآمد گردشگری برای ساکنان روستا و هم چنین فراهم کردن تجربه گردشگری مناسب برای بازارهای هدف، به لحاظ فرهنگی و طبیعی است. از جمله منابع اقتصاد برای روستاییان می‌توان به توسعه مهارت‌های فنی و مدیریتی اشاره داشت که می‌تواند در فعالیت‌های اقتصادی، نگهداری و تجدید حیات الگوهای خاص فرهنگ سنتی، سبک معماری، صنایع دستی و انواع هنر از جمله رقص اصیل و تقویت احساس غرور روستائیان از سنت‌های خود موثر باشد. توسعه گردشگری در نواحی روستایی از یک سو می‌تواند ضمن متنوع‌سازی اقتصاد جوامع روستایی، زمینه‌ساز توسعه پایدار روستایی باشد و از دیگر سو، وسیله‌ای برای تحریک رشد اقتصاد ملی به شمار آید (شریف‌زاده، مرادنژاد، ۱۳۸۱، ۵۳).

۲- بیان مسئله

گردشگری رویدادها به یک روند سیستماتیک متشکل از برنامه‌ریزی، توسعه و ایجاد بازاریابی رویدادها در رابطه با گردشگری گفته می‌شود. راهبردهای گردشگری رویدادها بایستی همچنین بر روی بخش‌هایی همچون سفر به مقصد رویدادها و یا کسانی که می‌توان آن‌ها را برای حضور در رویدادها در فاصله‌ای دور از خانه هایشان جلب کند تمرکز کرد. منظور از رویدادها، نمایشگاه‌ها و جشنواره‌هایی مانند کوچ عشایر است. انواع رویدادها شامل رویدادهای فرهنگی که زندگی اجتماعی و فرهنگی افراد را در بر می‌گیرد و رویدادهای ورزشی و تجاری است. رویدادهای فرهنگی خود می‌تواند دسته‌های متنوعی را شامل شود که در این جا بیشتر تاکید بر رسوم و سنت‌های فرهنگی است. جشنواره‌ها برای هزاران سال به عنوان یک پدیده فرهنگی در زمان‌های معینی از تقویم مذهبی، فرهنگی یا کشاورزی برگزار شده‌اند و غالباً شیوه‌ای برای تقویت فرهنگ و سنن محلی بوده‌اند و این فرصت را به جوامع می‌دادند تا هویت فرهنگی خویش را ابراز نمایند. جامعه ایران از سه بخش شهری-روستایی و عشایری تشکیل شده است که هر بخش مکمل دیگری است و در صورت حذف هر یک از بخش‌ها دیگر قسمت‌ها دچار تزلزل خواهند شد. عشایر بخش مهمی از این چرخه را تشکیل داده‌اند و در عین حال دارای فرهنگی غنی هستند. فرهنگ آن‌ها را می‌توان مجموعه‌ای پیچیده از دانش‌ها، باورها، ارزش‌ها، نگرش‌ها، هنجارها و نمادهای جامعه آنان دانست. برای آشنایی با این رسوم و فرهنگ نیازمند شناخت قومیت‌های مختلف و آداب و رسوم آنان هستیم. در این پژوهش به بررسی تاثیر کوچ عشایر که یک رویداد است در توسعه گردشگری روستای سیف‌آباد پرداخته شده است. در حال حاضر برخوردار نبودن از امکانات زیربنایی و اجتماعی و اقتصادی موجبات مهاجرت عشایر را به روستاها و شهرها فراهم آورده است. عشایر در صورت نداشتن امکان برخورداری از مراتع کافی، ایل‌راه مطمئن، پشتوانه مالی و ایجاد امکانات ایمنی و حمایت نکردن دولت و علی‌الخصوص افزایش نیافتن درآمد و نداشتن قدرت رقابت اقتصادی با جامعه روستایی و انزوای فرهنگی و محیط‌زیست قادر به ادامه حیات خویش نخواهند بود. آینده کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه تا حد زیادی به بهبود موقعیت جامعه روستایی و عشایری بستگی دارد، با توجه به این مسئله اهمیت بی‌چون و چرای برنامه‌ریزی

توسعه عشائری برای تحقق توسعه اقتصادی-اجتماعی و هم چنین حفظ سنتها و ارزشها آشکار می‌شود. در دهه‌های اخیر به دلیل ضعف مدیریتی و عدم توجه و رسیدگی به این قشر جامعه این سبک زندگی رو به نابودی است. یکی از راه کارهایی که در جهت حمایت و پشتیبانی از این گروه‌ها وجود دارد کمک به آنان از طریق جذب گردشگر و توسعه اقتصادی است.

۳- روش تحقیق

در این پژوهش از روش توصیفی تحلیلی استفاده شده‌است. از روش SWOT برای شناسایی نقاط قوت و ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها و تدوین راهبردهای مناسب استفاده می‌شود. با توجه به بررسی قابلیت‌ها و محدودیت‌ها در جدول تدوین شده می‌توان راه کارهایی برای توسعه منطقه مذکور ارائه کرد. برای تقلیل ضعف‌ها، تهدیدها، تقویت و بهبود قوت‌ها و فرصت‌های موجود در زمینه گردشگری رویداد در روستای سیف‌آباد، در نتیجه‌گیری، پیشنهادها و راهبردها بیان می‌شود.

۴- پیشینه تحقیق

موضوع جلب گردشگر رویداد در روستاها از جمله مباحثی است که متخصصان به آن پرداخته‌اند. میرزایی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای به بررسی نقش گردشگری رویداد به عنوان ابزاری در جهت تنوع بخشیدن و توسعه اقتصادی پایدار جوامع محلی پرداخته است. معین فرد (۱۳۹۳) در پژوهشی به ارائه راهبردهای توسعه صنعت گردشگری ورزشی تفریحی در ایران پرداخته است. نظری (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر عوامل موثر بر اجرای موفق رویداد جشن سده در استان کرمان پرداخته است. گتزر (۲۰۰۸) گردشگری رویداد را به عنوان تمرین حرفه‌ای و زمینه تحصیلات دانشگاهی بررسی می‌کند و در مورد پیامدهای مدیریت تجارت و گردشگری صحبت می‌کند و مفاهیمی برای پیشبرد تئوری در گردشگری رویداد بیان می‌کند. هرناندز و فولگادو (۲۰۱۴) با بررسی گسترده ادبیات در صدد گسترش دانش گردشگری رویداد از دیدگاه نظری و مفهومی هستند. یافته‌های آن‌ها کمک می‌کند تا دانش پایه در مورد رویدادها، تاثیر آن در تصویر مقصد و راهبردهای موقعیت‌یابی تقویت و هماهنگ شوند. چلیک و چتینکایا (۲۰۱۳) به بررسی اهمیت گردشگری رویداد با جشنواره‌های گوناگون در ازبک ترکیه پرداخته‌اند و هدفشان شناساندن ازبک به عنوان گهواره تمدن‌ها با تاریخ ۸۵۰۰ ساله به واسطه جشنواره هنر بین‌المللی است.

۴-۱- گردشگری رویداد

ادوارد اینسکیپ جاذبه‌های گردشگری را به سه دسته جاذبه‌های طبیعی براساس ویژگی‌های طبیعی و زیست‌محیطی، جاذبه‌های تاریخی- فرهنگی بر اساس فعالیت‌های انسانی و جاذبه‌های ویژه که به صورت مصنوعی ایجاد شده‌اند تقسیم‌بندی کرده است و گردشگری رویداد را زیرمجموعه گردشگری فرهنگی قرار داده‌است (اینسکیپ، ۱۳۹۲، ۹۳). رویداد در فرهنگ لغت به معنای واقعه، حادثه، آنچه رخ داده، آنچه پیش آید از نیک یا بد تعریف شده است (فرهنگ عمید، ۱۳۷۴، ۶۶۹). در واقع رویدادها و برنامه‌های گوناگون فرهنگی، هنری، ورزشی، نمایشگاه‌های گوناگون، نشست‌ها و کنفرانس‌ها، جشنواره‌ها، مراسم‌های سالگرد و یادمان‌ها و موارد دیگر از این دست، عامل مهم دیگری برای سفر افراد گوناگون به دیگر سرزمین‌ها به شمار می‌رود (رنجبریان، ۱۳۹۳، ۵۰). گتزر گردشگری رویداد را به عنوان یکی از اشکال سفر با علائق ویژه نام می‌برد که در آن فرد برای دیدن یک رویداد سفر می‌کند و یا در حین سفر خود از رویدادی بازدید می‌کند (گتزر، ۲۰۰۸، ۴۰۵). اغلب رویدادهای فرهنگی خاص مانند مراسم مذهبی، نمایشگاه‌های هنری، کنسرت‌های موسیقی و سایر جشنواره‌های فرهنگی جاذبه‌های مهمی برای ساکنان و گردشگران هستند و در احیا سایر هنرها و عناصر فرهنگی منطقه نقش اساسی دارند (اینسکیپ، ۱۳۹۲، ۲۸۱). برنامه‌ریزی برای این رویدادها انعطاف‌پذیر است و قابلیت انطباق با محیط محلی، اجتماعات و فرهنگ‌های آنان را دارد. جشنواره‌ها از حیث تأثیرات اجتماعی- فرهنگی نقشی کلیدی در توسعه اجتماعات محلی بازی می‌کنند، زیرا از سایر اشکال فرهنگ، عمومی‌تر هستند، جشنواره‌ها همچنین می‌توانند به نماد و مظهر یک منطقه یا مردم تبدیل شوند. کین (۲۰۰۵) به منافع جشنواره‌ها در حوزه بازساخت و احیا اشاره می‌کند که عبارتند از مردمی‌سازی فرهنگ، تکریم تنوع، سرزنده و توانمند کردن جوامع محلی و بهبود کیفیت زندگی. رویدادها اتفاقات خاصی هستند که به ندرت برگزار می‌شوند و مدت زمان مشخصی دارند و شرکت‌کنندگان فرصت‌هایی فراتر از زندگی روزمره را تجربه می‌کنند (جاگو و شاو، ۱۹۹۸). جانسیکی (۱۹۸۰) رویدادهای گردشگری را به عنوان دوره‌های کوتاه مدت پر از فعالیت‌های جذاب و مهیج تعریف می‌کند که معمولاً در یک منطقه جغرافیایی یا تاریخی برگزار می‌شود. بنابراین رویدادها جشن‌های منحصر بفردی هستند که در یک مکان خاص و یک لحظه خاص به وقوع می‌پیوندند تا نیازهای خاصی را برآورده سازند (هرناندز و فولگادو، ۲۰۱۴، ۸۵).

جدول ۱. ویژگی‌های گردشگری رویداد

نظریه پردازان	ویژگی‌های گردشگری رویداد
گنز (۲۰۰۸)	یکی از اشکال سفر با علایق ویژه سفر برای دیدن یک رویداد
اینسکیپ	در احیا سایر هنرها و عناصر فرهنگی منطقه نقش اساسی دارند
کین (۲۰۰۵)	مردمی‌سازی فرهنگ، تکریم تنوع، سرزنده و توانمند کردن جوامع محلی و بهبود کیفیت زندگی
جاگو و شاو (۱۹۹۸)	به ندرت برگزار می‌شوند و مدت زمان مشخصی دارند
جانسیکی (۱۹۸۰)	دوره‌های کوتاه مدت پر از فعالیت‌های جذاب و مهیج برگزار می‌شود
گلدبلات (۲۰۰۷)	در یک مکان خاص و یک لحظه خاص به وقوع می‌پیوندد تا نیازهای خاصی را برآورده سازند.

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶

۵- انواع رویدادها

رویدادها را می‌توان در سه گروه طبقه‌بندی کرد. در گروه اول رویدادهایی مانند جشن‌های فرهنگی، رویدادهای سیاسی و هنری و سرگرمی وجود دارد. گروه دوم شامل رویدادهای تجاری، برنامه‌های آموزشی و عملی می‌شود و در نهایت آخرین گروه این طبقه‌بندی شامل رویدادهای ورزشی، فعالیت‌های تفریحی و رویدادهای خاص می‌باشد (گنز، ۲۰۰۸، ۴۰۳). رویدادها را می‌توان با توجه به محتوا و میزان آن‌ها طبقه‌بندی کرد (آلن، ۲۰۰۱، ۴). این رویدادها در جدول ۲ ذکر شده است.

جدول ۲. تقسیم‌بندی رویدادها بر اساس محتوا و اندازه

رویدادهای بزرگ رویدادهای مهم رویدادهای منطقه‌ای رویدادهای محلی	رویدادها برحسب اندازه	جشنواره‌ها رویدادهای ورزشی نشست‌ها، کنوانسیون‌ها، نمایشگاه‌ها رویدادهای تجاری	رویدادها برحسب محتوا

منبع: (چلیک و چتینکایا، ۲۰۱۳، ۳)

گنز مجموعه کاملی از رویدادها را با هشت نوع پیشنهاد کرد. فرهنگی، سیاسی، هنر و سرگرمی، کسب و کار، علوم و آموزش و پرورش، رویدادهای ورزشی، فعالیت‌های تفریحی، موارد خصوصی (گنز، ۲۰۰۸، ۴۰۴).

جدول ۳. گونه شناسی رویدادها بر اساس نظریه گنز

رقابت‌های ورزشی	رویدادهای خصوصی	هنر و سرگرمی	جشن‌های فرهنگی	سیاسی و دولتی	آموزشی و عملی	کسب و کار و تجارت	تفریحی
آماتور / حرفه ای تماشاگر / شرکت کننده	عروسی جشن اجتماعی	کنسرت مراسم جایزه	جشنواره‌ها کارناوال مراسم رویدادهای مذهبی	نشست‌ها مناسبت‌های سلطنتی رویدادهای سیاسی رویدادهای vip	همایش‌ها سمینارها درمانگاه‌ها	جلسات کنوانسیون‌ها نمایشگاه‌های مصرف کننده و تجارت نمایشگاه‌ها بازار	ورزش و بازی برای سرگرمی

منبع: (گنز، ۲۰۰۸، ۴۰۴)

۵-۱- شناخت منطقه مورد مطالعه (روستای سیف‌آباد)

روستای سیف‌آباد از لحاظ تقسیمات سیاسی (کشوری) جز دهستان دوآب از توابع بخش دوآب صمصامی شهرستان کوهرنگ می‌باشد (شکل ۱). محدوده کالبدی روستا با وسعت ۷۱۸۴۰ مترمربع از شمال به محور ارتباطی دشتک به صمصامی، از غرب به زمین‌های کشاورزی و باغی از جنوب به رودخانه و دره و از شرق به زمین‌های کشاورزی و باغی محدود شده است (طرح توسعه روستا، بنیاد مسکن، ۱۳۹۲).

شکل ۱. موقعیت روستای سیف‌آباد

(ماخذ: میراث فرهنگی استان چهارمحال و بختیاری، ۱۳۹۴)

این روستا در منطقه‌ای واقع شده که یکی از مکان‌های گذر و کوچ عشایر بوده است (ش ۳). فعالیت عمده در این منطقه باغداری (بخش عمده محصولات برداشت گردو)، پرورش زنبور عسل و ماهی قزل‌آلا است. روستا از لحاظ کالبدی بافت ارگانیک دارد و خانه‌ها در راستای شیب ساخته شده است. اولین خانه‌های ساخته شده در روستا همچنان فرم اولیه خود را حفظ کرده و از مصالح بومی همچون کاهگل و سنگ و چوب استفاده شده است. از مهم‌ترین ویژگی‌های این روستا بیلاق عشایر و محل کوچ آنان است.

شکل ۲. حدود تقریبی مسیرهای مهم کوچ عشایر بختیاری (مشیری، ۱۳۸۱، ۲۰۲)

باوجود یکجانشین شدن جمعیت زیادی از عشایر همچنان در زمین‌های اطراف روستا شاهد چادر زدن تعدادی از آنان هستیم. بر روی رودخانه تعدادی از پل‌های دست‌ساز که محل عبور عشایر است و پایه‌های پلی که محل عبور عشایر بوده اما متأسفانه بر اثر سیل ویران شده هنوز قابل مشاهده است. روستاهای همجوار محل زندگی عشایری هستند که یکجانشین شده‌اند اما همچنان گویش و پوشش خود را حفظ کرده‌اند. از دیگر ویژگی‌های این روستا طبیعت بکر و دست نخورده آن و نزدیکی به دشت لاله و منطقه حفاظت شده قیصری است.

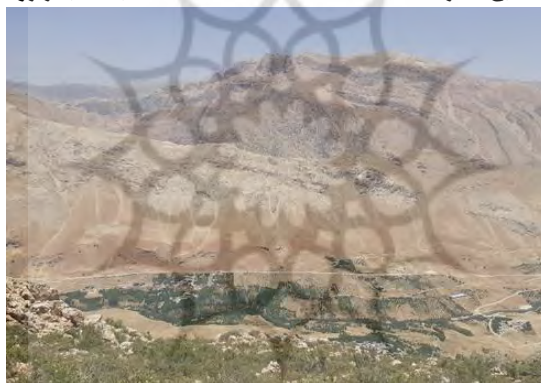

شکل ۳. پایه های پل محل گذر عشایر، منبع (نگارنده، ۱۳۹۴) شکل ۴. حضور عشایر در منطقه، منبع (نگارنده، ۱۳۹۶)

شکل ۶. طبیعت بکر روستا، منبع (نگارنده، ۱۳۹۴)

شکل ۵. بافت روستا، منبع (نگارنده، ۱۳۹۴)

شکل ۷. باغات روستا، منبع (نگارنده، ۱۳۹۸)

۵-۲- عوامل داخلی و خارجی موثر بر گردشگری روستای سیف آباد

به استناد تعاریف سازمان جهانی جهانگردی، پیش نیاز توسعه پایدار گردشگری، تلفیق و هماهنگی اهداف اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی است. این امر متضمن تأمین منافع دراز مدت جامعه میزبان، گردشگران مهمان و حافظت از منابع طبیعی و فرهنگی است (دهکردی، کلاتری، ۱۳۹۰، ۲). برنامه‌ریزی برای گردشگری شامل عناصر نهادی و فیزیکی است. عناصر اولیه گردشگری عبارت از جاذبه‌ها و فعالیت‌های گردشگری، خدمات و تسهیلات اقامتی، تسهیلات حمل و نقل، سایر خدمات و تسهیلات (مانند خدمات پذیرایی، بانکی، پزشکی، امنیتی و ...)، سایر زیر ساخت‌ها (مانند آب، برق، فاضلاب، مخابرات و ...)، عناصر نهادی (شامل استراتژی‌های بازاریابی و طرح‌های ترفیحاتی گردشگری، نیروی انسانی، قوانین و مقررات، ساختارهای دولتی و خصوصی، برنامه‌های آموزشی برای کارکنان، برنامه‌های آگاه‌سازی عمومی و برنامه‌های زیست محیطی، اقتصادی-اجتماعی و ...) است (پورروحانی و دیگران، ۱۳۹۵، ۱۱۲). در این مرحله به بررسی ویژگی‌های محیط داخلی و خارجی به منظور شناسایی نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و تهدیدها می‌پردازیم. برای این منظور محیط خارجی از دو بعد فرصت و تهدید و محیط داخلی از دو بعد ضعف و قوت مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. فرصت‌های محیط خارج: این متغیر در برگیرنده عواملی است که از لحاظ موجودیت آن می‌تواند تأثیرات مثبت بر طرح داشته باشد. تهدیدات محیط خارج: این عوامل در برگیرنده عواملی است که از لحاظ موجودیت آن می‌تواند تأثیرات منفی بر طرح داشته باشد. نقاط ضعف تحلیل‌های داخلی: این متغیر در برگیرنده عواملی است که از لحاظ موجودیت آن می‌تواند تأثیرات منفی بر طرح داشته باشد. نقاط قوت تحلیل‌های داخلی: این متغیر در برگیرنده عواملی است که از

لحاظ موجودیت آن می‌تواند تأثیرات مثبت بر طرح داشته باشد. از تلفیق عوامل مذکور چهار راهبرد زیر حاصل می‌گردد: ۱. تلفیق نقاط قوت و فرصت-راهبرد تهاجمی ۲. تلفیق نقاط قوت و تهدید- راهبرد اقتضایی ۳. تلفیق نقاط ضعف و فرصت- راهبرد انطباقی ۴. تلفیق نقاط ضعف و تهدید- راهبرد تدافعی (قاطعی، کبیری، ۱۳۹۵، ۵۷).

۶- یافته ها

با بررسی نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها، موانع جذب گردشگر در روستای سیف آباد در جدول زیر بیان شده است.

جدول ۴. ضعف، فرصت، تهدید و قوت های روستای سیف آباد، نگارندگان، ۱۳۹۶

تهدید T	فرصت O	ضعف W	قوت S	
-عدم سرمایه‌گذاری به دلیل ترس از عدم موفقیت -افزایش قیمت زمین به واسطه سو استفاده -افراد فرصت طلب و سودجو	-افزایش توجه دولت به برنامه‌ریزی -افزایش توجه بخش دولتی و خصوصی به سرمایه‌گذاری -ایجاد اشتغال برای منطقه	-فقدان برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری -نبود نظام اطلاع رسانی و تبلیغات	-مستعد بودن روستای سیف‌آباد به منظور سرمایه‌گذاری و گردشگری، برای استفاده از منابع طبیعی و انسانی و رویدادها -وجود محصولات متنوع کشاورزی و باغی (محصول عمده گردو) به منظور عرضه به گردشگران -وجود منابع مختلف گردشگری شامل رویدادها، روستایی، طبیعی، عشایری و غیره -فعالیت شیلات و مرغداری در منطقه -صنایع دستی متنوع از جمله بافت قالی و گلیم	تهدید و فرصت
-از بین رفتن فرهنگ بومی و الگوهای محلی -افزایش جرم و جنایت با ورود افراد غریبه -عدم پذیرش فرهنگ گردشگران توسط مردم محلی و احتمال درگیری بین جوامع محلی و گردشگران -انتقال ناهنجاری‌های فرهنگی (بدحجابی، مواد مخدر و ...) به مردم بومی	-کوچ عشایر به منطقه به عنوان یک رویداد فرهنگی خاص	-سطح بالای بیکاری در منطقه -مهاجرت‌های متعدد	-روحیه مهمان‌نوازی مردم منطقه دوآب صمصامی -وجود زادبوم‌های عشایری منطقه دوآب -استفاده از پوشش محلی و گویش بختیاری	تهدید و فرصت

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶)

ماتریس SWOT در حالت معمولی متشکل از یک جدول مختصاتی دو بعدی است که هر یک از چهار نواحی آن نشانگر یک دسته استراتژی می‌باشد، این استراتژی‌ها عبارتند از:

ادامه جدول ۴. ضعف، فرصت، تهدید و قوت های روستای سیف آباد، نگارندگان، ۱۳۹۶

تهدید T	فرصت O	ضعف W	قوت S	
-آلودگی محیط زیست و ریزش پسماندها در رودخانه -رانش زمین در منطقه -زلزله خیزی و خطر سیل در منطقه -از بین بردن گونه های کمیاب حیوانی و گیاهی	-تولید محصولات جدید گردشگری از طریق تلفیق منابع طبیعی و فرهنگی منطقه، مانند گردشگری رویداد با برگزاری جشنواره کوچ عشایر -مراقبت بیشتر از گونه های گیاهی و جانوری به واسطه حضور بیشتر مسئولین در منطقه -توجه بیشتر مسئولین به مخاطرات زیست محیطی (فرسایش خاک، آلودگی آب و ...) به واسطه حضور گردشگران -نزدیکی به بازارهای اصلی گردشگری اصفهان و خوزستان	-عدم ثبات الگوی گردشگری در همه فصول -نامناسب و کم عرض بودن جاده و خاکی بودن قسمتی از آن -چرای مفرط و بیش از ظرفیت منطقه و بوته کنی -شیب تند زمین های محدوده -آلوده شدن رودخانه توسط شیلات های ایجاد شده در مسیر رود	-وجود دو رودخانه لاسیر و دزداران -نزدیکی به منطقه گردشگری باژفت و جنگل های بلوط -جاذبه های گردشگری در چهار فصل سال -نزدیکی به منطقه حفاظت شده قیصری و دشت لاله های واژگون -کوهستان های زیبا و مرتفع و پوشیده از برف برای کوهنوردی و مسیرهای کوچ عشایر -وجود پل های دست ساز عشایر -باغ های گردو	بوم شناختی-کالبدی
-عدم همکاری مراکز دارای صلاحیت در توسعه منطقه -خطرناک بودن جاده دسترسی شهرکرد به خوزستان (پیچ های خطرناک، پرتگاه ها و ریزشی بودن خاک منطقه) -عدم آگاهی مسئولین از شیوه های مختلف ایجاد در بخش توریسم برای مردم بومی و کم درآمد.	-با توجه به مهاجر فرست بودن منطقه، افراد مذکور می توانند ظرفیت های منطقه را به دیگران بشناسانند.	-موانع آموزشی و کمبود راهنمایان گردشگری -نیبود نقشه مکان های تفریحی و تاریخی -محدود بودن فعالیت سازمان میراث فرهنگی شهرستان -عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه فعالیت های گردشگری	-دسترسی به جاده اصلی اصفهان-خوزستان -برخورداری از برق، آب، تلفن ثابت و راه آسفالت	زیرساختی

(منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶)

جدول ۵. موانع جذب گردشگر در روستای سیف آباد، نگارندگان، ۱۳۹۶

-فقدان برنامه ریزی و سرمایه گذاری -نبود نظام اطلاع رسانی و تبلیغات -عدم سرمایه گذاری به دلیل ترس از عدم موفقیت -افزایش قیمت زمین به واسطه سواستفاده افراد فرصت طلب و سودجو -سطح پایین درآمد خانوارها -کمبود بودجه های عمرانی و رفاهی برای روستا	اقتصادی
-سطح بالای بیکاری در منطقه -مهاجرت های متعدد -از بین رفتن فرهنگ بومی و الگوهای محلی -افزایش جرم و جنایت با ورود افراد غریبه -عدم پذیرش فرهنگ گردشگران توسط مردم محلی و احتمال درگیری بین جوامع محلی و گردشگران -انتقال ناهنجاری های فرهنگی (بدحجابی، مواد مخدر و ...) به مردم بومی	اجتماعی-فرهنگی

-عدم ثبات الگوی گردشگری در همه فصول -نامناسب و کم عرض بودن جاده و خاکی بودن قسمتی از آن -چرای مفرط و بیش از ظرفیت منطقه و بوته‌کشی -شیب تند زمین‌های محدوده -آلوده شدن رودخانه توسط شیلات‌های ایجاد شده در مسیر رود -آلودگی محیط زیست و ریزش پسماندها در رودخانه -رانش زمین در منطقه -زلزله‌خیزی و خطر سیل در منطقه -از بین بردن گونه‌های کمیاب حیوانی و گیاهی -از بین رفتن الگوی ساخت و ساز و مصالح بومی	
-موانع آموزشی و کمبود راهنمایان گردشگری -نبود نقشه مکان‌های تفریحی و تاریخی -محدود بودن فعالیت سازمان میراث فرهنگی شهرستان -عدم آشنایی مردم با مزایا و فواید پذیرش گردشگر و توسعه فعالیت‌های گردشگری -عدم همکاری مراکز دارای صلاحیت در توسعه منطقه -خطرناک بودن جاده دسترسی شهرکرد به خوزستان (بیچ‌های خطرناک، پرتگاه‌ها و ریزشی بودن خاک منطقه) -عدم آگاهی مسئولین از شیوه‌های مختلف ایجاد در بخش توریسم برای مردم بومی و کم درآمد. -نبود تسهیلات رفاهی و خدماتی	

راهبردهای حداکثر استفاده از فرصت‌های محیطی با به کارگیری نقاط قوت (ناحیه ۱: استراتژی‌های SO)

-راهبردهای استفاده از نقاط قوت سازمان برای جلوگیری از مواجهه با تهدیدها (ناحیه ۲: استراتژی ST)

-راهبردهای استفاده از مزیت‌های بالقوه‌ای که در فرصت‌های محیطی نهفته است برای جبران نقاط ضعف موجود در سازمان (ناحیه ۳: استراتژی‌های WO)

جدول ۶. راهبردهای ارائه شده گردشگری روستای سیف آباد، نگارندگان، ۱۳۹۶

WO	SO
-ایجاد شغل‌های جدید با توسعه گردشگری -بهره‌گیری از گردشگری و ورود گردشگر به منظور حفاظت بیشتر از محیط زیست -توسعه گردشگری رویداد و بوم‌گردی در حفظ الگوی ظاهری و طبیعی منطقه کمک می‌کند.	-استفاده از منابع متعدد گردشگری و توسعه گردشگری‌های متعدد با افزایش توجه دولت و بخش خصوصی -تمرکز بر گردشگری رویداد و راه‌اندازی جشنواره کوچ عشایر و جشنواره گردو و تجربه یک رویداد ویژه توسط گردشگران -به واسطه موقعیت خوب روستا که واقع در مسیر کوچ است تجربه کوچ برای گردشگران فراهم می‌شود. -با بهره‌گیری از امکانات موجود ایجاد فضایی ارگانیک همراه با امکانات روز مهیا می‌شود.
WT	ST
- برنامه‌ریزی صحیح و ارائه طرح‌های مناسب سبب جلب اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود. -افزایش آگاهی مردم نسبت به گردشگری سبب پذیرش گردشگران می‌شود. -از طریق گردشگری رویداد و برگزاری جشنواره‌ها فرهنگ بومی و الگوهای محلی حفظ می‌شود.	-با افزایش فعالیت‌های کشاورزی و باغداری و کاشت درخت از فروش زمین‌ها و رانش آن‌ها جلوگیری می‌شود. -با توسعه گردشگری مردم محلی انگیزه بیشتری برای حفظ پوشش، گویش و آداب و رسوم خود دارند. -با افزایش ورود گردشگر مسیرهای دسترسی بازسازی شده و بهبود می‌یابند. -افزایش توجه دولت و محیط زیست به منطقه باعث حفاظت از حیوانات و گیاهان و تمیزی رودخانه می‌شود.

-راهبردهایی برای به حداقل رساندن زیان‌های ناشی از تهدیدها و نقاط ضعف (ناحیه ۴: استراتژی‌های WT). پس از ارزیابی عوامل داخلی و خارجی، اطلاعات مورد نیاز برای تدوین استراتژی‌ها مشخص می‌شود. (تقوایی، علی زاده، ۱۳۹۱، ۹۹).

نتیجه‌گیری

بر اساس جدول‌های تدوین شده و با توجه به مزایا و ظرفیتهای متعدد و نیز برخی از محدودیتهای آنها، می‌توان با برنامه‌ریزی و توسعه مکان‌های اقامتی و رفاهی، مراکز بینراهی، مراکز درمانی بهداشتی و تجهیز مسیرهای گردشگری روستایی، فعالیتهای مؤثری در زمینه توسعه گردشگری انجام داد. طبق پژوهش انجام شده مشخص شده است که روستای سیف‌آباد با وجود جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی متنوع زمینه تبدیل شدن به یک منطقه گردشگری برای برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای زندگی عشایری و جشنواره گردو را دارد. در راستای توسعه گردشگری راهبردهایی با تحلیل SWOT مطرح شده است و پیشنهادهای زیر بیان شده است:

- تمرکز بر گردشگری رویداد و راه‌اندازی جشنواره کوچ عشایر و تجربه یک رویداد ویژه توسط گردشگران
- برگزاری جشنواره گردو
- استفاده از منابع مختلف گردشگری و توسعه گردشگری‌های متعدد با افزایش توجه دولت و بخش خصوصی.
- با بهره‌گیری از امکانات موجود فضایی ارگانیک همراه با امکانات روز ایجاد شود.
- توسعه گردشگری رویداد و بوم‌گردی در حفظ الگوی ظاهری و طبیعی منطقه کمک می‌کند.
- از طریق گردشگری رویداد و برگزاری جشنواره‌ها فرهنگ بومی و الگوهای محلی حفظ می‌شود.
- حفاظت و بازسازی مسیر کوچ عشایر در جهت گردشگری رویداد
- ساخت بناها با الگو و مصالح بومی و حذف ویژگی‌های مدرن
- بازنشاسی آیین‌ها و مراسم فراموش شده در گذر زمان و احیای آن‌ها در جهت جذب گردشگر رویداد
- ساخت فضاهای اقامتی با ویژگی زندگی عشایری و تجربه هم‌زیستی عشایر و گردشگران
- معرفی و شناسایی قابلیت‌های منطقه به گردشگران از طریق رسانه‌ها و سایت‌های مجازی
- معرفی و جذاب نشان دادن سکونت در محیط‌های عشایری از طریق ساخت فیلم‌های سینمایی.

منابع

- اینسکیپ، ادوارد، ۱۳۹۲، برنامه‌ریزی گردشگری، ترجمه محمود حسن پور، سعید داغستانی، انتشارات مهکامه، تهران.
- پورپورحانی، ماجده، پورجعفر، محمدرضا، یقدار، علی، ۱۳۹۵، اهداف، ارکان و الزامات برنامه‌ریزی گردشگری روستایی با تاکید بر بوم-گردشگری (نمونه مطالعاتی: روستای شیاده، شهرستان بابل). مسکن و محیط روستا، شماره ۱۵۵، سال سی و پنجم، صص ۱۰۹-۱۲۶.
- تقوایی، مسعود، علی زاده، جابر، ۱۳۹۱، استراتژی‌های مدیریت بحران کاربری‌های مسکونی در روستا- شهرها (نمونه: روستا- شهر اصلاندوز، استان اردبیل). مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۸، سال سی و یکم، صص ۸۵-۱۰۴.
- رحیمی، حسین، ۱۳۹۶، نقش مناسبات شهرو روستا در توسعه گردشگری روستایی (مطالعه موردی: بخش گلپه‌هار - شهرستان چناران)، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری، سال دوازدهم، شماره ۸۳، ۱۹-۱.
- زنجریان، بهرام، زاهدی، محمد، شناخت گردشگری، ۱۳۹۳، چهارباغ.
- سجادی، اشرف، احمدی، فاطمه، ۱۳۹۲، ارزیابی اثرات گردشگری روستایی شهرستان فومن از دیدگاه جامعه روستایی، فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری سال هشتم، شماره ۲۳، ۱۵۵-۱۷۵.
- شریف زاده، ابوالقاسم، مرادنژادی، همایون، ۱۳۸۱، توسعه پایدار و گردشگری روستایی، ماهنامه اجتماعی - اقتصادی جهاد، خرداد و تیر، شماره ۲۵۰-۲۵۱، صص ۵۲-۶۳.
- طرح توسعه روستا، ۱۳۹۲، روستای سیف‌آباد، بنیاد مسکن.
- عمید، حسن، ۱۳۷۴، فرهنگ عمید، انتشارات امیرکبیر.
- قاطعی کلاشمی، زهرا، کبیری، فاتح، ۱۳۹۵، ارزیابی و آسیب‌شناسی سیاست تأمین مسکن روستایی کشور در برنامه‌های توسعه پس از انقلاب اسلامی ایران. مسکن و محیط روستا، شماره ۱۵۵، سال سی و پنجم، صص ۵۱-۶۰.
- کرمی دهکردی، مهدی، کلانتری، خلیل، ۱۳۹۰، شناسایی مشکلات گردشگری روستایی استان چهارمحال و بختیاری با استفاده از تکنیک تئوری بنیانی. پژوهش‌های روستایی، سال دوم، شماره سوم، صص ۱-۳۰.
- مشیری، رحیم، ۱۳۸۱، جغرافیای کوچ نشینی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- معین فرد، محمدرضا، شوشی نسب، پروین، کاظم نژاد، انوشیروان، ۱۳۹۳، راهبردهای توسعه گردشگری ورزشی تفریحی در ایران، دو فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، شماره ۲، صص ۱-۱۷.

-میرزایی، روزبه، ۱۳۹۵، گردشگری رویداد راهکاری جهت توسعه اقتصادی پایدار در جوامع محلی، فصلنامه علمی پژوهشی و بین المللی انجمن جغرافیای ایران، سال چهارم، شماره ۴۹.

-میرزایی، روزبه، رضایی، نفیسه، ۱۳۹۵، تحلیل عوامل انگیزشی موثر بر حضور بازدیدکنندگان در رویدادهای مبتنی بر جامعه محلی (مطالعه موردی: جشنواره گل غلتان، بخش امیرآباد)، پژوهش‌های روستایی، دوره ۷، شماره ۱، ص ۱۳۹-۱۶۶.

-نظری، محسن، قادری، زاهد، فضولی، فروزنده، ۱۳۹۴، بررسی تأثیر عوامل موثر بر اجرای موفق رویدادهای فرهنگی از دیدگاه گردشگران، مدیریت دولتی، دوره ۷، شماره ۴.

-Getz, Donald. (2008), Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management* 29 (2008) 403-428.

-Hernandez, Jose Manuel. Folgado, Jose Antonio. Oliveira Duarte, Paulo Alexandre. (2014), Event Tourism Analysis and State of the Art. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation* Vol. 5, pp 83-102.

-Celik, Serkan. Cetinkaya, Mehmet Yavuz. Festival in Event Tourism: the Case of International Izmir Art Festival. (2013), *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*. Vol. 3, pp 1-21.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Assessing the Challenges and Bottlenecks Attraction of event tourism The SWOT model (Case study of Seif Abad village from Koohrang city)

Abstract

Value: Event tourism is one of the newest types of tourism that is rapidly expanding around the world. Such as these can be festivals of migration and native villages noted. Objective: The village of Seif Abad capable of taking advantage of natural resources and attractions nomadic and rural a good place to attract tourism event is. However attraction has caused need and necessity check the presence of tourists in the village and maintain lifestyle migration off-based tourism event feel. The question arises this is how can be based on events area attract tourists action be? Methodology: By conducting field surveys, and using the SWOT model, we have tried to provide appropriate suggestions and strategies for the development of event tourism in this area. Results: The findings suggest that traditional attractions and village events and peripheral attractions such as climbing and natural landscapes and nomad settlements are effective in attracting tourists. Conclusion: The results of this study showed that the village of Seif Abad, due to having diverse and attractive events such as nomadic traditions and customs, has a lot of capacities to host nomadic festivals and their events in order to develop tourism in the region.

Keywords: Tourism capabilities, Event tourism, Tourism development, SWOT model, Seif Abad Koohrang Village.

